

Tác Giả và Tác Phẩm

Ngô Đồng

Tiểu sử

Tác phẩm

Ảnh số 2. “Tâm Tư” của cố nhiếp ảnh gia Phạm Văn Mùi

Tâm tư
ảnh Phan Văn Mùi

Mục Lục

Mái tóc – 2
Ớt nào không cay - 6

Phụ đính:

Lấy chồng nha má! - Lưu bút ngày xanh
Sóng – Từ ngữ

(Tim bài đọc: ở “Keyboard”, nhấn nút “F5”, đánh số trang, rồi “Enter”)

Mái tóc

Có nhiều quyết định tưởng dễ nhưng khó vô cùng . Cắt hay không cắt tóc .

Mái tóc tôi có từ ngày còn con gái, đến mãi bây giờ . Người ta thi vị hóa mái tóc trong nhạc, trong thơ . Với tôi tóc là bạn, là một phần thân thể cha mẹ cho tôi và tôi quý nó .

Tôi còn giữ tấm hình thẻ học sinh năm học lớp nhất . Tóc tôi dài hơn vai một chút , đường ngôi chẻ giữa . Tấm hình năm học xong trung học, đi thi tú tài, mái tóc dài hơn thất lưng vẫn đường ngôi chẻ giữa . Nhớ ngày còn học tiểu học , một lần tôi bị lây chấy(chí), cảm giác ngứa ngáy sau khi chơi nhảy dây, chân tóc ướt mồ hôi đến bây giờ tôi vẫn còn nhớ và ghê ghê sống lưng . Lần ấy khi mẹ tôi biết tóc tôi bị chấy, bà dùng lược chải , bắt tôi cúi đầu xuống tờ giấy trắng, để bà chải cho tôi . Mấy con chấy được màu đen, mặt máu, bị bà dùng móng tay cái, dí xẹp giết chết, trên tờ giấy, chấy cái nhỏ hơn màu xám, có mấy con chí mèn mới nở nhỏ như đầu tăm màu trắng , mẹ tôi bảo: "Nó nhỏ nhưng cắn đau phải biết."

Vừa chải đầu bằng lược dày, vừa phải tước những cái trứng "chắc" chưa nở bám trên tóc mỗi ngày cho tôi chưa đủ , bà còn phải nướng trái bồ kết, nấu nước và gội đầu cho tôi nữa . Mẹ tôi còn vắt vào thau nước sau cùng vài giọt chanh, bà bảo : "chanh làm cho mượt tóc". Kể từ ngày ấy, mái tóc tôi được gội bằng bồ kết. Đến năm mười hai tuổi , tôi đã tự nấu bồ kết, và gội tóc lấy một mình .

Trái bồ kết, có người gọi là chùm kết, hình dạng như trái điệp tây, dài khoảng gang tay . Khi trái khô trở thành màu đen, đem nướng vừa đủ để tươm nhựa bóng , lấy hột ra bẻ nhỏ, thả vào nước đem nấu . Sau khi sôi khoảng mười phút, màu nước trong chuyển thành màu nâu sồng sánh. Mùi thơm của bồ kết sau khi nướng, quện bốc theo hơi nước thanh thanh. Lọc nước sang chậu, pha thêm nước lạnh để nước ấm lại , là gội tóc được .

Có lần bạn học quên gội đầu,tôi để nước bồ kết qua một đêm , bị mẹ tôi mắng : "để nước thiu mới gội còn gì là hương bồ kết" Tôi nhớ cái thau đồng dùng riêng để gội đầu, vành chậu có chạm hình kỷ hà . Mỗi khi cúi xuống cho mái tóc chảy dài vào chậu, tôi thấy lấp lánh chính khuôn mặt tôi. Mua bồ kết dễ lắm , trong tiệm chạp phô nào cũng có bán .Ngày còn dùng than nấu cơm, thường thì sau khi làm cơm trưa xong, tôi đặt nồi bồ kết lên cái bếp còn than dư, cứ để đấy . Than vừa tàn là bồ kết đủ cho hết tinh túy của nó hòa vào nước. Cơm nước dọn dẹp xong, cả nhà đi nghỉ là giờ tôi gội đầu . Giờ ấy nắng rất hanh, gió rất vừa, để hong khô mái tóc dày của tôi . Tôi không biết vì gội đầu bằng bồ kết mà tóc tôi dày hay vì tôi giống bên nội . Bà nội, bác, bố, chú, cô tôi , ai cũng có mái tóc dày, nhất là bác gái của tôi, tóc đã dày còn chảy dài xuống tận gót chân . Gội đầu xong bác phải đứng lên cái ghế đầu cao để chải tóc .

Bố tôi hay xin tóc rối của bác để đánh gió . Tôi nhớ có lần tôi than đau đầu, bố tôi lấy gừng giã nhỏ trong cái chén sành, vắt vào ít chanh, đổ vào tí rượu trắng, xong xuôi ông lấy nùi tóc rối vo tròn khoảng quả chanh , nhúng vào dung dịch ấy , day vào hai bên thái dương và xoa dọc hai bên sống lưng cho tôi . Bác thích nghịch tóc của tôi lắm . Mỗi khi bác đến chơi, thế nào tôi cũng tìm dịp mon men lại gần bác , để bác vừa nói chuyện với mẹ, vừa chải đầu kết bính tóc cho tôi . Bác kết được bính năm, thay vì bính ba như tôi thường kết lấy một mình . Bác vấn tóc trần khéo khéo là , mỗi khi bác vấn tóc, tôi chống cằm ngắm bác mài mê . Bác nghiêng đầu sang phải, dùng lược chải hết tóc sang một bên vai .Bác có một đoạn dây vải màu đen dùng để cột bó tóc lại, trên vành tai ,sau đó bác xoắn đều tóc và vấn tròn lên đầu . Vòng thứ nhất tròn trĩnh quanh đầu, vòng thứ hai mỏng hơn nằm bên trong được gài khéo léo bằng vài cái kim gút , đoạn đuôi tóc dư bác khéo léo nhấc vòng tóc lên để nó thò ra khỏi vành , như cái đuôi gà.

Bà tôi không vấn tóc trần, mà vấn bằng khăn nhung . Cùng một điệu bộ như thế, nhưng sau khi bó tóc bằng dây vải, bà dùng một miếng nhung đen ngang bằng một gang tay, dài non một thước, bọc tóc lại, dùng kim gút gài mỗi khăn vào tóc , sau đó khéo léo gói hết tóc vào khăn , bà cần khoảng bốn cái kim để gài cách khoảng tóc vào khăn, sau đó quấn tròn lên đầu. Bà ngoại tóc ít nên bà phải dùng thêm một cái độn tóc, may bằng vải đường kính khoảng 3 cm , dồn vải vụn vào, sau đó dùng dây vải quấn tóc chung cái độn, và sau cùng vấn khăn . Bác tôi hay: "Cháu nuôi tóc cho dài rồi bác bảo cho vấn tóc, tóc cháu mà vấn đẹp lắm , mà có những hai cái đuôi rùa con". Đuôi rùa bác bảo là những ngọn tóc măng mọc ngay đằng sau ót, người ta hay nhìn tóc con nít có đuôi rùa sau ót hay không mà đoán nó có nhiều anh chị hay không. Nghe bác nói tôi có hai cái đuôi rùa, tôi hỏi:"ở đâu cái nữa hả bác?" Bác chỉ ngay giữa trán của tôi, nếu vuốt hết tóc ra sau sẽ thấy chân tóc vẽ thành cái góc của hình trái tim. Tôi thích lắm, vì các cô đào cải lương hay vẽ thêm thật đậm cái đuôi rùa ấy .

Nỗi ham muốn được vấn tóc khiến tôi chiều chuộng mái tóc của tôi hết mực . Ai chỉ cách gì để tóc dài nhanh như : mỗi đêm phải chải tóc nhẹ nhàng , mỗi tháng phải dùng kéo nháp đầu ngọn tóc, tôi đều làm theo cả. Đến mùa Hè nóng nực, nghe mẹ bảo phải cắt bớt tóc là tôi sợ lắm , luôn đi trốn .Mẹ bảo: "Không cắt phải buộc tóc cho cao". Hứa với mẹ ,nhưng mẹ vừa xoay đi là tôi lại tháo sợi thun vớt, tôi thích cảm giác tóc vướng vào mặt khi chơi nhảy dây, nhảy lò cò .

Đi học lớp hè với cô giáo Trinh người Nam, dưới căn nhà mái tôn, cả thầy lẫn trò đều thấy nóng, cô bảo tôi cột tóc lên cao, tôi nghe lời cô giáo nhưng không vui . Đằng sau lưng tôi có mấy tên con trai , tụi nó hay lén bứt tóc tôi để đá dế , tụi nó rình cô giáo đang giảng bài bứt đại, tôi giật mình la lên . Cô giáo bắt tên giựt tóc tôi quì trên vở mít. Nó giận tôi không cho tôi xem toán đố nữa. Sau này khi nó xin là tôi tự bứt một sợi tóc cho nó ngay và giao hẹn nó phải cho tôi xem đáp số của những toán đố .

Tôi ghét trò đá dế mà tôi phải cho nó tóc của tôi vì tôi nghĩ đến những bài toán khó . Tôi tội nghiệp con dế lừa có cái cánh màu vàng, bị cột vào sợi tóc , xoay vù vù cho chóng mặt trước khi thả vào đấu trường "đá lộn".

Đấu trường là cái hộp nhỏ bằng giấy bồi, hay sang hơn là cái hộp thiếc dùng đựng bánh quy hay bánh trung thu, bỏ một lớp cát mỏng , vài nhánh cỏ. Hai con dế cụng đầu vào nhau, con nào chạy vòng vòng sát thành hộp , không cụng đầu vào con kia nữa là thua . Thằng có con dế thua, nắm râu con dế lên thổi phù phù, hay dùng tóc của tôi đụng vào râu của con dế để con dế chịu nhào vào đá lại . Chỉ có thế mà có khi mấy đứa con trai đánh nhau inh ỏi .

Lớn lên tí nữa, khi được mặc áo dài đi học, nhiều hôm nóng quá mồ hôi đầm ướt cả lưng áo, tôi vẫn lì không chịu cột tóc cao lên. Khi biết điệu, tôi hái hoa ngọc lan cột vào trong tóc. Đường Tú Xương có nhiều hoa ngọc lan , đi học về ngang , tôi không ngại cột hai tà áo, leo lên rào hái hoa Có lần chó sủa , chủ nhà chạy ra, tôi thông thả ôm cặp đi, mấy tên con trai về chung đường với tôi, lãnh đủ lời chưởi rủa. Ai lại nghĩ con bé tóc dài nhỏ nhắn ấy dám leo rào hái hoa?

Về sau tôi có nguồn cung cấp hoa ngọc lan, mấy năm dài ròng rã , mỗi lần cả bùm hoa hàm tiếu từ một người bạn học chung trường , biết tôi thích hoa ngọc lan , nhà người ấy lại có một gốc ngọc lan cổ thụ . Tên của anh chàng ấy mà ghép vào với tên tôi, sẽ thành tên của một quốc gia hùng tráng nhất thế giới . Các bạn học hay chơi ghép tên đứa này vào đứa khác để chọc ghẹo , tôi không thích như thế , nói thẳng và đi mách với thầy giám thị . Từ chuyện này tôi và anh chàng thành bạn . Có lần tôi xúi anh ta leo lên cành phượng hái cả chùm thật to, để tôi cùng các bạn dùng nhụy của hoa chơi đá gà, cánh hoa thì ép thành hình con bướm bướm .

Anh ta đang ở tít trên cành cao , thầy hiệu trưởng đi đến . Thầy kêu anh ấy xuống và bắt quỳ ngay dưới gốc cây . Tôi tự động đến quỳ xuống bên cạnh , thầy hỏi tại sao ? Tôi trả lời vì chính tôi là người có lỗi , tôi muốn hái hoa , không phải anh ấy . Thầy hiệu trưởng cười xòa tha cho cả hai , chỉ dặn không được leo nữa kéo ngã .

Từ ngày có nhiều hoa ,tôi ngậm hoa vào miệng, cột hai ba đóa vào trong tóc, đi đến đâu mùi thơm vương theo đến đấy. Bố mẹ tôi mừng yêu : "khiếp con gái điệu roi điệu rụng". Và tôi cũng hay ngậm nga bài hát : "Ngọc lan dòng suối tơ vương, mắt thu hồ diệu ánh vàng . . ." của Dương Thiệu Tước

Không thời gian ấy, các cô tóc dài có cái kẹp ba lá để kẹp tóc . Kẹp ba lá làm bằng nhôm mỏng , có đúng ba miếng , dễ bị tuột, không đẹp , tôi dùng khăn voan mỏng của mẹ cột tóc . Khăn voan có thể thắt lại thành hình hoa và phần dư ra của khăn bay theo tóc, đẹp lắm . Và tôi được vấn khăn một lần . Vấn để bà tôi và bác tôi được dịp kể lại thời con gái của bà và bác . Tôi nhìn ngắm bà và bác tôi vấn khăn mãi, nên đến khi tôi vấn tóc mình dễ dàng như tôi từng làm mỗi sáng . Mái tóc thành vòng, như vương miện đội đầu , bà tôi bảo bác: "Nó đẹp y như chị ngày xưa". Bác tôi thì: "Nó giống y như hình của mẹ hồi trẻ"

Bà tôi có một bức chân dung xinh lắm chụp ở Hà Nội , tôi giống bố, nên giống bà , giống luôn cả bác . Tiếc ghê, không ai chụp cho tôi tấm hình với mái tóc vấn xinh xắn ấy .

Tôi nhớ có lần tôi đánh rối , chải đường ngôi tóc sang một bên làm điệu . Thầy giáo dạy văn vừa vào lớp đã nói ngay với tôi: "Con gái phải giữ đường ngôi tóc giữa, thờ mẹ kính cha, trung trinh chung thủy, sao em lại chải tóc ngôi bên"

Từ đó tôi không dám thay đổi đường ngôi . Các bạn cùng lớp với tôi sau này kể lại :

"Thầy mê mái tóc của mày, lấy ngay bà vợ tóc như rẽ tre , chả thấy đường ngôi ở đâu ."

Tôi biết có vài sợi tóc tôi vấn vương đâu đó thời :

"Trời mưa không lớn lắm
Cũng đủ ướt đôi đầu
Tình yêu không đáng lắm
Cũng đủ làm tiêu nhau
Đường đời đau có chặng
Em tính còn ham chơi
Lưng ngoan dòng tóc xoắn
Môi trinh thơm thích cười . . . "
(NTN)

Những tiếng chân gõ nhịp sau lưng trên đường về học và những câu thơ học trò có lời đề tặng ân cần trên báo thật vu vơ

"Chiêm bao người tóc thả
Ngậm trên môi tình đầu . . ."

(Tặng người tóc thả, đoạn đường . . . cùng về) chỉ có thế , mà đâu chỉ riêng tôi có mái tóc, bao người thiếu nữ thời tôi, có mái tóc như thế. Để thơ văn mang bao sợi tơ giăng .

Anh họ tôi còn kể tôi nghe , một lần những sợi tóc ai đó đi bên cạnh , theo gió quẩn vào cánh tay trần của anh, khiến anh chết điếng cả người , như bị điện giật . Anh bảo tôi phải coi chừng, đừng để tóc bay lung tung mà có người chết không kịp ngáp . Anh đùa thế mà tôi tin , chưa kể anh còn dọa: "Đứa nào nhặt được tóc của mi, đem về bỏ vào túi áo nằm ngủ đúng trăm ngày là mi mê nó như điều đồ".

Tôi sợ lắm giữ tóc như vật bất ly thân , sợi nào rụng cũng nhặt lại cất kỹ . Thế mà có người đã giữ được sợi tóc tôi làm bằng chứng là họ có nghĩ đến tôi . Người ấy là con trai của bác chủ sạp báo ở góc đường Minh Mạng - Hòa Hảo. Mỗi tuần tôi đều ghé để mua báo Tuổi Ngọc . Tôi hay nói chuyện với bác . Bác chỉ có mỗi sạp báo mà nuôi bốn anh con trai ăn học, bác không có con gái nên bác thích hỏi han tôi lắm . Bác người Bắc, răng nhánh đen, nhưng bác bới tóc không vấn khăn như bà và bác gái của tôi . Bác cho tôi đọc thêm báo khác không cần mua, tôi cứ đứng tựa lưng vào sạp đọc thỏa thích , nào văn, nào thơ , có hôm bác còn cho tôi hình bìa của báo Pháp để trang trí vở học . Tôi nhớ hoài những quyển vở bao bằng tờ ny-lông trong suốt , ép bằng bàn ủi than . Tìm được những tấm hình lạ ,lồng vào bên trong đẹp đẹp là . Anh con út của bác , trạc tuổi tôi, lâu lâu ra bán hàng phụ mẹ. Lần ấy tôi đến không gặp bác chỉ có anh , tờ báo bên trong kèm tờ giấy ca rô viết vài hàng nắn nó:

"Giữ sợi tóc của người
Treo tình ta vào đây
Gió lay tình đong đưa
Lạy trời người ngó thấy"

Tôi đọc mà run , chỉ sợ anh ấy biết cái bùa của ông anh họ tôi nói "Đứa nào nhặt được tóc của mi, đem về bỏ vào túi áo nằm ngủ đúng trăm ngày là mi mê nó như điều đồ". Từ đó tôi mắc cỡ không dám vào mua báo khi chỉ có anh.

Tôi vừa lớn là mẹ tôi vừa mất. Trước khi mất, mẹ tôi cắt tóc. Mái tóc còn lại của mẹ tôi dài hơn nửa thước. Tôi gói và cất vào một chiếc hộp gỗ. Lần bác gái tôi đến làm trăm ngày cho mẹ, đưa bác xem, bác bảo: "Điềm gỡ con thấy không , đang tự dựng sao lại cắt tóc". Bác còn bảo cho tôi biết , tóc của người đã khuất không làm tóc mượn được, vì nó sẽ rớt, không mượn mà . Có rất nhiều người mua tóc thời ấy không biết để làm gì . Mẹ tôi mất , tôi xõa tóc và cái khăn tang như cái băng đô đội đầu . Sau ba tuần bố tôi bảo : "Thôi các con đừng chít khăn ngang đầu nữa , trông buồn lắm . Mẹ biết các con yêu mẹ, cần gì mảnh khăn trắng ấy ."

Ngày cưới, đất nước bão bùng, chị làm tóc cứ mân mê mái tóc tôi, bới tĩa trầm trồ: "Tóc em đẹp quá". Chị bới hết tóc tôi lên cao , chiếc khăn vành dây xinh xắn bao bọc mái tóc , nhìn vào gương đằng sau, những lọn tóc quẩn quít cùng nhau . Sinh cháu đầu lòng , mẹ chồng tôi không cho gội đầu, bà bảo phải cứ không cho nước vào tóc một tháng, sợ dễ bị nhức đầu rụng tóc về sau .

Tôi tết bính mái tóc, chịu được một tuần tóc nhom nhớp khó chịu quá, tôi lén mẹ nấu nước xả gội đầu . Có lần , tôi dự định bỏ nước ra đi . Lần ấy tóc tôi búi đầy một búi như các bà ở miền Tây , mặc áo bà ba lụa màu đà, chỉ khác là không bôi dầu dừa lên tóc.

Các chị, các bà ở miền Tây, dùng dầu dừa bôi lên tóc, giữ cho tóc mượt, và khi búi không bị tóc con chĩa ra ngoài . Lần ấy nhóm tôi bị du kích xã bắt , vì chia vàng bến bãi không đều . Ngồi trong gian nhà tranh, ủy ban xã , tóc tôi xỏ tung . Chú du kích xã được thể ra oai, lớn tiếng kêu: "Chị kia đến đây" hấn chỉ vào tôi, sau đó là một tràng dài lời dạy dỗ, đại khái nước nhà giàu

đẹp, sao lại trốn đi theo ngụ ý v.v , và tiện tay có con dao, hay vật gì đó tôi không rõ, hẳn nắm một mớ tóc của tôi mà cứa . Ông chủ tàu kịp chạy chốt cho chúng tôi được thả ra, về lại Sài Gòn ngay sau đó . Dĩ nhiên tôi có mái tóc kiểu con trai, ngắn hơn vành tai . Con tôi lúc ấy còn bé, không thấy thay đổi của mẹ , nhưng chồng tôi, và các bạn khi gặp ai cũng tùm tùm cười. Sau chuyện này chúng tôi không dám nghĩ đến chuyện vượt biên nữa, chồng tôi bảo: "Thôi kệ em ạ , cột đèn ở lại, mình cũng ở lại".

Đến khi sửa soạn ra đi chính thức, điều chồng tôi hay lo lắng thứ nhất là cây ngọc lan không ai chăm sóc , thứ hai là:" Sang đó chừng hai ba năm tóc em xoắn tít như cọng mì khô".

Bây giờ đã hơn mười hai năm "sang đó", mái tóc tôi vẫn thế, không xoắn, không cuốn , dĩ nhiên màu thì có nhạt như nắng chiều gần tắt, vài sợi nhạt hẳn thành sương muối . Các con mua thuốc nhuộm cho mẹ , màu hạt dẻ, màu lá thu . Tôi vẫn ngại ngần chưa muốn thay đổi . Không biết có phải vì gội đầu sớm sau khi sanh con so không , mà tóc tôi rụng nhiều ghê, tóc ngắn rụng chắc không thấy nhiều bằng tóc dài . Thế mà mẹ chồng tôi vẫn bảo: "Tóc con tốt thật , đến giờ vẫn dày và mượt"

Tôi không biết có phải tôi đã gội tóc bằng bồ kết hay không ? Bây giờ tôi gội tóc bằng đủ mọi loại dầu , đủ mọi mùi hương, tôi vẫn nhớ nhớ hương bồ kết . Cứ nhắc cứ ước ao, đến nỗi cô bạn học, một lần về thăm nhà, mang sang cho hẳn một bao , với lời nhắn nhủ:"Tại mày mà tao nói xạo với hải quan, nó hỏi cái gì, tao bảo thuốc bắc . Chứ nói thiệt để nấu nước gội đầu, nó giục vô thùng rác là cái chắc". Cô bạn của tôi người Nam rặc, nó cũng thắc mắc , tại sao tôi thích hương bồ kết đến thế .

Hỏi ông nhà tôi : "Tóc em có dính lúu gì vào tình sử của hai đứa không ?"

Anh trả lời: "Nó cột anh cứng ngắt".

Ớt nào không cay

Mùa Thu đang đến, dưới gốc mận, lá đã tạo thành chiếc khuyen xinh xắn. Vườn thay màu, những bông hoa mùa hạ đang tàn, dành chỗ cho cúc, cho lá vàng và cho ớt.

Cuối hạ, đầu thu là mùa ớt chín, ớt đỏ - ớt xanh - ớt cam - ớt vàng - ớt tím, ớt chùm - ớt đơn, ớt chỉ thiên - ớt chỉ địa, ớt chuông - ớt bi, ớt trâu - ớt hạt tiêu, ớt nào cũng đẹp.

Người ta ví von: "Ớt nào là ớt không cay – Gái nào là gái chẳng hay ghen chồng." Rồi lại khẳng định: " Chị trồng ớt cay thế này, ghen phải biết." Khi ra vườn hái phải cây ớt chuông màu cam (habanero) thật đẹp, được gọi là ớt vua vì nó cay ngằm. Cắn miếng đầu, chưa cay, nhai nuốt xuống cổ rồi cô nàng mới bốc khói, nhả ra không xong, nuốt vào chưa kịp.

Thật ra cay hay không là tùy vào giống ớt, cũng như ghen hay không là tùy vào người đàn bà. Người đàn bà tự tin nghĩ rằng, bà ta đã chiếm trọn tình cảm, từ người đàn ông mình yêu, thì ghen làm chi cho mệt. Người đàn bà không tự tin, sẽ khổ sở vì luôn tự hỏi: "Không hiểu anh ấy yêu mình đến mức độ nào, nhiều hay ít, có chia xốt cho ai hay không!" Và ghen điên cuồng với nhiều điều phi lý. Mà ghen hay không, cũng phải tùy thuộc vào sự chung thủy của người đàn ông. Ông chỉ cần sống với một mùi hương, hay ông ta thích chạy mù đời, đuổi tàn hơi, muôn vạn mùi hương lôi cuốn chung quanh. Gặp phải ông: "mùi nào cũng chuộng, hương nào cũng mê" thì người đàn bà tự tin tuyệt đối về chính mình, cũng biến thành loại ớt vua cay thấu trời

xanh.

Hình như lâu lắm rồi, từ thế kỷ 20, có vụ đánh ghen bằng ớt, đã được báo chí Việt Nam đăng rầm rộ. Câu chuyện khởi đi từ một rạp chiếu bóng. Anh chàng lén lút trốn vợ, dẫn đào đi xem phim, bà vợ được tin mách lẻo từ bạn bè, rình theo được. Vũ khí bà dùng rất đơn giản, gói muối ớt của bà bán cóc ổi trước rạp hát. Xuất chiếu thường trực vắng người, ngồi sau lưng chồng đang âu yếm “con khôn nạn”. Khách giả đang xem phim, bỗng nghe tiếng rú kinh hồn, vang lên từ một góc rạp, đèn bật sáng. Người ta biết ra người vợ, từ phía sau lưng, ụp hai tay xát đầy muối ớt vào mắt tinh địch. Không thấy bàn tán thêm gì, về việc đánh ghen bằng muối ớt kết quả ra sao, nhưng quý bà hẳn thích thú lắm, về món vũ khí dễ tìm ấy. Có thể bà vợ, sau việc ấy khóc bù lu bù loa xỉa xói chồng về việc phụ phàng: “có đó quên đăng – có trắng quên đèn, có bồ nhí – quên vợ già” rồi vội vã lên xe xích lô về nhà nấu cơm cho con ăn, ghen gì thì ghen cũng phải lo cho tụi nhỏ không bị bỏ đói, “dần mặt cho ông biết rồi thôi.” Cũng có thể, sau đó bà cấm cửa không cho ông vào nhà, dù chỉ vào nhà để lấy túi hành trang “ôm cầm sang thuyền khác.” Nếu vào thế kỷ này, câu chuyện đã lên phim truyền hình và nhất là, mạng lưới truyền thông vi tính. Cách đánh ghen này chưa cay lắm, chỉ đáng xếp vào hạng ớt trâu jalapeno, có cái thân xanh thẫm to tròn, ăn giòn sần sật, cay thoang thoang thơm thơm, được các tiệm phở Việt Nam tận dụng, hay nhà hàng dùng nó xào chung với hành hương làm món cua hay mực rang muối.

Ớt chỉ thiên có màu đen, chui ra từ cái hoa xinh xinh màu tím, trở màu xanh chuyển sang màu đỏ cũng cay kinh khiếp, chỉ thua ớt vua chút xíu làm duyên, nếu xếp độ cay của ớt tương đương với cái ghen của người đàn bà, thì ớt vua có thể cắn xé, ớt hiểm Việt Nam, ớt chỉ thiên của Thái cũng cào cấu chẳng nương tay.

Tình yêu mà không có chút ghen tương trong ấy, các ông bà tâm lý học bảo là: “thiếu chất xúc tác” ắt hẳn giống y như ăn cơm phở, thiếu ớt kích thích vị giác. Những vùng càng lạnh, người ta càng thích ăn cay, ăn cay cho toát mồ hôi, ăn cay cho xuất hạn, ăn cay để lột lưỡi nói nhiều, đến con chim két, muốn tập cho nó nói cũng phải cho nó ăn ớt. Các ông thường không thích đàn bà biết ăn ớt, có lẽ tại lý lẽ này chăng?

Vòng lại chuyện cuối hạ đầu thu vườn nhà đầy ớt, biết phải làm sao, ăn thì sợ cay lột lưỡi nói nhiều, đem cho hết bao này túi nọ trái vẫn lủ lủ trên cây, thôi thì làm dấm, làm tương cho vào chai vào lọ đẹp, khách đến nhà ai thích lọ nào lấy lọ ấy, kèm thêm câu lưu ý: “ăn ớt nhiều nóng lắm, dễ bị nổi mụn!”

Làm ớt ngâm dấm cũng rất dễ, dùng một chén dấm, một chén đường, hai chén nước, nấu sôi để nguội. Ớt rửa sạch lau khô, thái khoanh thả vào, cho vài lát tỏi càng thơm, cất vào tủ lạnh ăn dần.

Muốn để dành ớt ăn dần đợt mùa sau, thì hái ớt cho vào túi ny – lông cùng vài thìa đường, gài kín lại cho vào tủ đá.

Sợ tương ớt ngoài tiệm có hóa chất độc hại, thì dùng ớt nhà trồng, bỏ cuống hấp cách thủy, cho vào máy xay với đường, muối, dấm, tỏi, sau đó nấu sôi, để nguội cho vào lọ thủy tinh, đổ một lớp dầu đậu phộng lên trên, có thể pha thêm cà chua hộp cho bớt cay và có thêm màu đỏ đẹp.

Muốn làm ớt sa tế, thì phải phơi ớt cho khô, già nhỏ. Sau đó dùng một chén dầu ăn để lên bếp nấu thật nóng, đổ nửa muỗng canh tỏi vào cùng một muỗng canh sả băm nhuyễn vào, đến khi tỏi và sả thơm vàng bắc xuống khỏi bếp, đợi nguội một chút hãy cho nửa chén ớt khô vào.

Món ớt sa tế này, dùng để nấu các món Huế ngon lắm.

Ăn có cay đừng nghĩ vì mình ghen quá, mà sợ.

Phụ đính

Lấy chồng nha má!

Má à!

Hồi khuya má ho hung đỏ nha má, tui nằm phòng bên mà lo cho má hết sức. Mùa này bông nở lung tung, chưa tính cỏ cũng đơm bông, làm cho con người bị dị ứng. Trời chuyển Xuân mà gió còn lạnh cóng. Người ta lo hà rầm chuyện trái đất tả tơi vì con người phá tới lũng trời, rách đất, phần tui lo cho má một mình ên, chiếc bóng bên đèn.

Tui đọc thơ bà Hồ Xuân Hương, giọng đàn bà miền Bắc chì chiết trả treo, nói về phận đàn bà con gái mà tui buồn khan. Đó má coi:

*Cả nể cho nên hóa dở dang,
Nỗi niềm có thấy hỡi chằng chàng?
Duyên Thiên chưa thấy nhô đầu dọc,
Phận liễu sao đành nẩy nét ngang
Cái nghĩa trăm năm chàng nhớ chữa?
Mảnh tình một khối thiếp xin mang.
Quản bao miệng thể lời chênh lệch,
Không có, nhưng mà có, mới ngoan.
Mới đầu tui đâu có hiểu hết, sau này tui hiểu từng câu, hiểu rồi tui thương má biết bao nhiêu mà kể. Má à! Năm nay tui đã hơn ba con trắng, nói trắng ra tui ngón nghém ba chục tuổi, hồi đó má tuổi này, đã có tui đi ké bên làm bạn phải không má.*

Má im thinh không thềm nói gì cho tui nghe, má tưởng má dẫu nổi tui sao? Bà ngoại với Dì Tư kể cho tui nghe ráo rồi má à. Hồi đó má "cả nể" ai, hồi đó má yêu ai, thương ai tui biết hết á, một nửa người đờn ông không thể nào tính là một đờn ông, cho nên má dở dang, cho nên má phải trốn hàng xóm bạn bè, lên Đà Lạt, ở tạm nhà dì Tư, cho tới ngày cái "nét ngang" má mang mất đi, để bụng má nhỏ lại, thành "phận liễu" buồn thiu một mình nuôi tui khôn lớn. Ba cái chữ Hán này người ta viết ngoằn ngoèo thêm nét trên, bù nét dưới mà từ chữ Thiên là ông Trời cho thêm cái mũ nhô lên thành chữ Phu, cũng như chữ Liễu âm đọc lên thành cây liễu chỉ về phụ nữ, bù thêm nét ngang biến ra chữ Tử là con. Má thấy hông, từ thế kỷ xa xưa 'tít tề lệ thủy' đã có chuyện không chồng mà chữa, hà cứ gì Má mang trong lòng chuyện riêng của Má, rồi để son thắm phai màu chớ.

Dì Tư kể: "Má mày khờ như con đờn ông dị đó, con gái Long An mười tám tuổi đẹp như lá dứa non, đẹp như bông cau mới, bị đờn ông Sài Gòn dụ dỗ. Ông là ông chủ nhà, Má mày mượn một góc mần tiệm may chớ ai, thằng chả có khuôn mặt tài tử Alain Delon, bảnh bao thơm nức mùi thuốc xức tóc 'bi ở ăng tin' – khiến Má mày thả lời bà ngoại trôi sông, ngàn vàng chìm lìm, mất con heo làm đám, mất đám rước dâu xá lạy trước bàn thờ, mất đôi đèn khay rượu, mất luôn cái đám cưới rềnh rang. Giả trốn con vợ bà chẵn, tò tí dí má mày, đờn ông mà con, ăn vụng xong chùi mép, đờn bà con gái thì chằng bang cái bụng, một giờ đại trả giá suốt một đời."

Thiệt ghen Má, tui nghe mà sùng trong bụng, thời này đờn bà có quyền tự do chọn lựa lấy

chồng rồi có chữa, hay chữa rồi mới có chồng à nha, tui thấy Má mua báo People đọc hoài, người ta li dị bỏ nhau cái một, không chút luyến lưu. Má biểu với tui là tại Má mang tấm tình người phụ nữ Á Châu, chuyện đó cũng xưa lắm rồi Má ơi. Phụ nữ Nhật Bản thời nay đã nấu chảy xích xiềng, không còn vô ra khép nép, mặt cúi gằm dòm đôi guốc dấu dưới tà áo kimono nữa rồi, cái câu "lấy vợ Nhật - ở nhà Tây - ăn đồ Tàu" đã lạc hậu hơn thế kỷ, thời này mà lấy vợ Nhật là chấp nhận chuyện cấm sùng, ở nhà Tây là chấp nhận chuyện bị nhà băng kéo, ăn đồ Tàu là chấp nhận truyền mỡ vào máu, thì Má chụp chỉ cái chuyện là phụ nữ Á Đông để mà vô ra vô, chiếc bóng mình ên.

Tưởng tiếc người Má yêu tui đâu có cần, mà người ta có nghĩ gì tới Má không chớ, nghĩa trăm năm đã chẳng, tình một khối Má mang vậy chưa đủ sao? Má đừng la tui con gái nhiều chuyện, môi mỏng thày lay ăn hót chuyện người, nha Má, tui thương yêu Má tui mới nói phải trái cho Má nghe mà.

Đó má đọc đi, bài thơ kiêu ngạo của bà Hồ Xuân Hương thành câu hát về "Không chồng mà chữa mới ngoan, có chồng mà chữa thế gian sự thường!" Hay từ câu hát về này mà bà viết xuống thành thơ tui không biết, chuyện tui biết là tui không có ba, còn Má không có chồng. Cái dở dang của Má không có gì là lắm lỗi, để Má khóc thắm tới giờ còn khóc, khóc tiếc cho cái ngàn vàng mất vì "cả nể" hay Má khóc vì Má họ không có ai cạo gió, xúc dầu.

Má à! Má hết là lá dứa non, nhưng còn mềm mại y như lá cây palm cây sago chứ đâu có cứng ngắt cây phong cây gỗ, thiệt thòi ba mươi năm đủ rồi Má à. Má nghe tui đi, ngày mơi hai Má con mình đi ra quày mỹ phẩm, không Lancôme Max-factor cũng Shiseido, người ta điếm phấn tô son lại cho Má, để Má ngạo với nhơn gian nửa nụ cười nha Má. Tui để ý thấy nhiều người bạn cũ của Má, người ta cũng lẻ bạn thiếu bầy, xử lạ ngộ cố tri sao Má không làm thân mà kiếm đường xa lánh họ vậy chớ.

Má coi đó, bây giờ tuổi thọ của con người dài ra tới cả trăm tuổi. Nhìn cảnh Má thui thủi vào ra, tui nghĩ tới chuyện yêu đương, ngặt nỗi người tui yêu cũng một con một mẹ, hai đứa tui thiệt không biết tính sao, hễ tui theo chồng bỏ Má tui không nở, mà ảnh theo tui bỏ má ảnh, cũng không đành. Nỗi niềm của người đàn bà soi đèn bóng lẻ kể ra buồn biết mấy Má ơi! Rồi Má thấy thiên tai rầm rập tới hông? Má không mau kiếm bạn, đến hỏi tận thế biết nắm lấy tay ai đặt đi vào miền vĩnh cửu hả Má?

Má ơi! Nghe lời tui đi lấy chồng ghen Má, lấy cho có bạn hủ hỉ sớm hôm, lấy cho có người chung đèn chiếu tà bóng xế, còn chuyện "nhô đầu dọc" – "nẩy nét ngang" giờ thành chuyện cổ tích cho rồi, ai còn đọc được chữ Hán nữa mà nói.

Lưu bút ngày xanh

"Mỗi năm đến hè lòng man mác buồn,
Chín mươi ngày qua chứa chan tình thương
Ngày mai xa cách hai đứa hai nơi,
Phút gần gũi nhau mất rồi
Tạ từ là hết người ơi!"

Ba tháng hè của ngày xưa, thời còn đi học tại Việt Nam có vẻ dài đằng đằng – buồn thê thảm khi nghĩ đến nghỉ hè, còn khoảng hai tháng trước ngày nghỉ, phía nam 'húi cua' ra sao không

biết, phía nữ 'phe kẹp tóc – phe tóc dài' thì xôn xao lắm- xôn xao vì những quyển sổ giấy ca rô, đóng gáy dày, vẽ hoa vẽ bướm, trang đầu là bốn chữ "Lưu Bút Ngày Xanh" – có quyển đơn giản chỉ vẽ hai chữ "Lưu Bút."

Nét vẽ thường bằng bút mực lá tre – có cô kiểu cách hơn dùng bút lông hòa mực tàu để vẽ, loại mực này viết không khéo dễ bị thấm xuống các trang sau, tốt nhất là dùng bút chì đen vẽ bóng. Thuở ấy chưa có máy vi tính, tất cả phải viết tay, dễ thương làm sao, lại thêm ngu ngơ dán tấm hình "ngổ" của mình vào ngay góc trang đầu. Có lẽ nghệ thuật nhất là dùng tóc dài xoắn đôi lại, nhúng vào mực, sau đó in mực xuống trang giấy thành hình giọt nước, năm sáu giọt như vậy hóa thành một đóa hoa xinh xinh, chỉ cần vẽ thêm vài chiếc lá, vài nhánh cây là trang trí xong một trang – búng mực cũng là một cách trang trí khác, cắt hoa văn trên giấy, trải trang giấy đã cắt lộng lên trang giấy trắng, sau đó dùng bàn chải đánh răng, chải lên ngòi bút lá tre, mực sẽ búng thật nhẹ lên trên mặt giấy – rồi hoa ép, rồi xương lá bồ đề - và thật nhiều dòng nước mắt. Dòng nước mắt trong những vần thơ ngây ngô lạc vận. Lưu bút thời đệ thất (lớp sáu) chưa than thở gì nhiều, càng lên lớp lớn hơn, những trang lưu bút càng nhiều nỗi niềm được trao gởi, con gái thời ấy đôi tám – đôi chín đã có người "bỏ trâu cau" thành ra học đệ tam (lớp mười) khi viết lưu bút đã có người từ già, không chắc được gặp lại năm sau.

*"Tặng nhau một tấm ảnh này
Ghi tình thương mến tháng ngày bên nhau
Dù cho ảnh có phai màu
Xin bạn đừng xé đau lòng người cho"*

Bốn câu thơ này, hầu như quyển lưu bút nào cũng có, tác giả không biết là ai, lại còn đo tình cảm của nhau qua trang lưu bút nữa, "đứa" bạn nào thương mình nhiều mới viết dài, "đứa" nào viết ít là không thương, không ít chuyện ghen tương vì chuyện này. Người chủ của quyển lưu bút ngây thơ, nên khi có người đòi mang về nhà viết, mai đem trả, có nghĩa là người ta đọc được hết những bài của người khác, sau đó họ so sánh với quyển lưu bút của họ và ganh tị. Thầy cô giáo cũng được học trò đưa lưu bút, ai được học trò yêu thích nhiều thì mỗi tay nhiều, ai khó khăn khắt khe quá, học trò trốn không dám đưa ký tên – thật ra thầy cô càng khó, viết lưu bút càng vui và dài lê thê, vì thế nào thầy hay cô cũng giải thích trong quyển lưu bút của trò, tại sao mình lại phải khó.

Bài Thơ Vu Qui có câu: *"Thôi bạn học cũ sách vở từng năm, đâu người xõa tóc ôn bài dưới trăng..."* - chắc chắn người tóc xõa này chỉ là cô học sinh trung học, chưa là sinh viên đại học, bốn mươi năm về trước, thời con gái ngắn ngủi – đời thiếu phụ nghèo nghèo.

Mỗi năm các trường học tại Mỹ in kỷ yếu để bán cho học sinh. Học sinh trung học, nhất là các em học năm cuối, dùng ngay quyển kỷ yếu, có in hình từng khuôn mặt bạn bè, làm lưu bút. Ở Việt Nam có vài trường trước năm 1975 có in, nhưng rất quý và đắt tiền. Có người giữ kỷ yếu và lưu bút thật kỹ, để làm kỷ niệm, có người chán đem bán garage sale. Có lần tôi tần mẩn mở xem một quyển kỷ yếu (yearbook) năm 1977, đọc xem họ viết gì trong đó. Những dòng chữ dưới hình chân dung của người viết, gởi cho người chủ quyển sách, những câu chữ lưu luyến, có câu thật vui nhộn, có nhiều câu hứa hẹn mười hay hai mươi năm sau, đâu đó cũng vẽ hoa vẽ bướm.

Không tính đến không gian, thời gian và địa lý, tình cảm con người luôn luôn giống nhau, và đời người cũng có những khoảng thời gian giống nhau – thơ dại – chín chắn – già cỗi. Thuở thơ dại là thuở tuyệt vời nhất, tình cảm tự nó tỏa hương, những lý tưởng ngây ngô lấp biển vá trời, mang yêu thương xóa bỏ hận thù, mang ánh sáng vào nơi tối tăm, mang ủi an đến chốn lổn lổn .v.v.

Thuở chín chắn hơn, bắt đầu nhập cuộc, mới biết những điều viết trong "Lưu bút ngày xanh" là bút tích của ngây thơ, với trái tim chưa đủ máu đen để suy nghĩ lo toan tính toán. Đến khi các con đã qua khỏi ngưỡng cửa học trò, nhìn lại quyển kỷ yếu, những tấm hình các con chụp cùng bạn trai, hay gái trong đêm dạ tiệc (prom) tại trường trung học, khi chín mùi tuổi teenager đôi tám, với evening dress, tuxedo, khuôn mặt lấm tẩm mụn tuổi dậy thì, mới hay ra rằng cuộc đời đã khẳng định "kinh hòa bình" là "kinh khổ." Ganh ghét, chiến tranh, thù hận là "kinh hân hoan." Những quyển "Lưu bút ngày xanh" giống như quyển Thánh Kinh được dấu trong ngăn kéo tủ, trong các khách sạn Las Vegas.

Thành ra...

*"Tiếng ve nức nở buồn hơn tiếng lòng,
biết ai còn nhớ đến ân tình xưa
Đường xưa in bóng hai đứa nay đâu,
những chiều hẹn nhau lúc đầu,
giờ như nước trôi qua cầu"*

Phượng không ở California, phượng có màu tím. Ve không nức nở ở sân trường, ve nức nở trong rừng, thế mà lấm nhấm hát Nỗi Buồn Hoa Phượng của Thanh Sơn lại thấy rục rịch trời hoa đỏ, náo nùng giọng ve. Và tôi vẫn ngây ngô mỗi ngày hát Kinh Hòa Bình, dù tuổi đời không còn thơ dại.

Chúc mừng các cháu đã hoàn tất niên học, chúc mừng các gia đình có con tốt nghiệp đại học. Ước gì quyển Lưu Bút Ngày Xanh là một quyển "Kinh Hạnh Phúc" cho từng người mang theo, để khi ánh chiều xiên nhìn lại những ngày ngô ngày đầu, mỉm nụ cười thanh thản.

Sóng

Đêm qua sóng cao hơn người lớn, bọt li ti bắn vào mặt ran rát .

Cát rất vàng, biển không xanh thắm - viền chân trời màu tím tái, vàng dương đỏ thắm, màu đỏ đe dọa, không là màu đỏ rực rỡ.

Tám giờ tối gọi là đêm có phải, sao còn tròn vẹn cả khuôn mặt trời? Bãi biển đầy người, mùa hạ những cơn gió nóng thốc vào đất liền, thổi bùng những đám cháy, cả bầu trời ảm đạm vì khói. Màu sắc đẹp đẽ của bầu trời, được tô bằng khí độc. Các nhà khoa học bảo thế, với con người bình thường, chỉ biết màu sắc biển trời thay đổi vì lòng người - 'Người buồn cảnh có vui đâu bao giờ.'

Tôi hỏi con bé đi bên cạnh:

- Con thích biển không?
- Không!
- Tại sao?
- Con không thích gì hết.

Cách đây mười bảy năm, con bé chỉ sáu tháng tuổi, khóc suốt đêm, bò loanh quanh vì lạ chỗ nằm. Con bé vừa đậu bằng lái xe lúc ba giờ chiều.

"Mười bảy tuổi, bẻ gãy sừng trâu" - thuở tôi mười bảy tuổi không bẻ gãy được gì hết. Con bé mười bảy tuổi, cao lêu khêu đi bên cạnh, đang tìm cách bẻ gãy những luật lệ mơ hồ chung

quanh có phải.

Muốn hiểu được con cháu vào thời buổi này không dễ tí nào cả, cha mẹ đóng cứng trong quan niệm gia đình Việt Nam phải thế này, phải thế khác - con cái sống trong xã hội tây phương muốn điều này - thích điều nọ, những va chạm chan chát - xẹt lửa.

Ép buộc con theo đường lối cứng rắn không nhân nhượng, giảng giải cho con bằng tiếng Việt lái nhái đầy tai, bị dội ngược bằng những ánh nhìn khó chịu, khiến các bức tường trong suốt vô tình được dựng lên, ngày càng dày thêm lên giữa cha mẹ và con cái.

Con bé đi một mình xuống bãi, sau khi giận dữ nói cho cả nhà biết: "Con không thích ra biển hôm nay - tại sao bắt con đi? Tại sao? Tại sao?"

Ngày lễ độc lập gần kề, những tâm hồn non trẻ muốn độc lập, khao khát tự do, thèm bay ra khỏi những ràng buộc phi lý, thèm trốn thoát những sinh hoạt không muốn tham gia, thèm ném vỡ tan tành những nhיע móc kèm theo nếu không làm đúng theo ý người lớn. Tôi cũng đã một lần thèm muốn những điều như thế.

Chung quanh tôi, những gia đình có con ngoan ngoãn, những gia đình có con không ngoan, ngay cả trong gia đình tôi cũng thế, có con ngoan và có con không ngoan. Người ta bảo: "bàn tay có ngón dài ngón ngắn," mẹ sinh ra thì: "đứa nào mẹ cũng thương như nhau, đứa hư mẹ thương hơn, đứa không ra gì mẹ lo cho hơn!" Thật ra điều mẹ nghĩ không hoàn toàn đúng, khi các con đã lớn đã có sự suy nghĩ độc lập, chúng biết làm toán so đo, tại sao lại như thế!

Định nghĩa về ngoan hay không ngoan, cần có những nguyên tố đủ và không đủ của trăm ngàn lý do chung quanh, từ thể chất đến tâm sinh lý, từ môi trường chung quanh đến tình cảm liên đới giữa cha và mẹ.

Cha mẹ nào không thương yêu con, không mong muốn con cái có một đời sống vui vẻ hạnh phúc, sự chọn lựa hạnh phúc thế nào, vui vẻ ra sao lại tùy thuộc vào con cái. Không thể bắt buộc con phải đi đúng hướng mình đã đi, không thể bắt buộc con bước lên đúng dấu chân cũ của chính mình, hay ép con phải thực hiện cho xong, những ước mơ mình chưa hoàn tất.

Nhóm thanh niên nói cười rôm rả, những khuôn mặt rám nắng hồng, mái tóc màu nâu, màu bạch kim cùng đôi mắt xanh lóng lánh làm sáng rực cả góc biển về đêm, sức sống ngồn ngộn toát ra không cần ngôn ngữ, chiếc áo phong phanh, chiếc quần ngắn khoe bắp chân rắn chắc - họ khoảng cùng tuổi với con bé, họ sống thật thản nhiên vui vẻ với bạn bè, tự tin không sợ hãi những điều bất trắc chung quanh, cha mẹ không lảng vảng bên cạnh xem họ làm gì, có hò hẹn gái trai, có lên lún tập nộ hôn đầu, có dạn dĩ cho người khác phái nắm tay, có dám làm chuyện "lãng nhăng" phá lễ luật hội thánh, bẻ gãy "khóa vườn đào" trước ngày lễ thành hôn hay không?

Trăm ngàn lý lẽ của mẹ cha lo lắng quá mức, khiến các cô cậu đang dậm bước vào đời bị căng thẳng, bị khó chịu, bị hoang mang không lối thoát. Mùa hè vui chơi nghỉ ngơi thì được "giám" vào các trường học thi SAT, vào các lớp học tiếng Việt, vào các lớp giáo lý nâng cao. Câu hỏi của mẹ cha khi vừa thấy con bước về nhà, thường là một chuỗi nghi ngờ, hạch hỏi hơn là câu chào đón: "Con có vui không?"

Sợi dây liên kết qua ngôn ngữ ngày một mong manh, cho đến hôm hoá thành câm nín. Mẹ không muốn nói gì cùng con, con không muốn tâm sự gì với mẹ.

Những ngọn sóng cao đổ ập xuống bờ cát, rồi âm thầm rút ra khơi, tiếng động âm ĩ hăm dọa của nước nghe kinh khủng hơn tiếng nổ tí tách từ những thanh gỗ, được mang ra đốt sưởi ấm

trên bãi biển đêm hè. Trời không trăng, những ánh điện vàng sáng trên đường, không đủ soi con đường uốn dọc theo bãi cát, dành cho người đi bộ và xe đạp. Con bé trốn vào trong hốc tối chân cầu biển Huntington Beach, tìm mãi mới thấy đê cùng về.

Không hiểu trong đầu con bé nghĩ gì muốn gì, thành phố biển đẹp đẽ, hương đêm hiền lành chẳng cho con bé nở nụ cười hạnh phúc, như đám thanh niên ồn ào bên cạnh.

Tự khẳng định chính mình không phải dễ, hướng dẫn cho con tìm ra chính mình cũng là một bài toán khó giải cho các bậc làm cha mẹ, đã được dạy dỗ cẩn thận theo phong tục tập quán Việt nam.

Biển tối mù mờ mùa hè rồi cũng rực sáng vùng ô, nhưng vượt qua một khoảng đêm đen dù chỉ vài canh ngấn ngủ, cũng đủ nhức tung đầu óc bậc sanh thành, đang dưỡng dục các cô cậu dậy thì.

Cô con gái đã thành niên, đã xong bậc đại học, thỏ thẻ: "Mai con đi chơi San Diego với Tim, without you!"

Biển lại vừa xô vào bờ một con sóng lớn, cao hơn người.

Tử ngữ

Chiều nay – như mọi buổi chiều, dòng xe cộ lưu thông nườm nượp, triền đồi vàng khô cỏ cháy. Con đường sống xoài nằm im chịu đựng, hàng cây lặng yên rũ nhánh thần thờ - mùa hè nhiều nắng, nắng như thiêu.

Đã quen với hàng cọ một bên, hàng phong một bên, giải mây buồn thiu vì rừng bị cháy hàng loạt, không khí nặng nề, nặng nề hơn bao giờ, mây dày đặc vì tro – tro từ những cánh rừng thông bạt ngàn xanh thẫm ngày xuân vài tháng trước.

*Rừng đã cháy và rừng đã héo – em hãy ngủ đi
Rừng đã khô và rừng đã tàn – em hãy ngủ đi...(TCS)*

Và em phải ngủ thôi – em là chữ viết trên tờ giấy hoa tiên, em là nét mực bay bướm trên tờ giấy mỏng cánh gián, em là vần thơ nắn nót trên tập thơ đóng trang trọng bằng tay, em là chập chùng trang sách đưa bao người vào mộng – Em hãy ngủ đi. Rừng đã cháy.

Như lẽ tự nhiên, như điều tất yếu, vũ trụ không ngừng luân chuyển, ngay cả những chòm sao Tử Vi – Trường Sinh cũng khi vượng lúc suy, thì ngày em “chữ viết rồng bay phượng múa” tàn phai cũng phải đến. Hàng loạt máy vi tính, hàng triệu triệu bàn phím gõ ra đời mỗi ngày, thì lọ mực tím ngày xưa, cây bút parker ngày nọ, đến cây bút bic bây giờ cũng sấu héo dung nhan.

Mực pha bằng vài viên màu khô với nước sôi, chiết sang cái lọ có miệng rộng đủ cho ngòi bút chấm vào, xách toong teng đi học. Cây bút là sự kết hợp hài hòa giữa quản bút bằng gỗ và những chiếc ngòi lá tre, ngòi bầu làm bằng thiết mỏng, có khuyết một lỗ nhỏ giữ mực, đủ cho mực len vào khe mỏng xuống giấy, dùng lâu ngày bị rỉ sét phải thay. Ngòi bút có tà, chỉ cần mài dũa hai bên nét chữ lại “phượng múa rồng bay” .

Quản bút tròn làm bằng gỗ thông, chuốt vừa tầm tay cầm, sơn đủ màu sắc, có khóa đủ để kẹp chặt chiếc ngòi. Đôi khi quản bút bị hư không còn giữ chặt ngòi bút, chỉ cần vài sợi dây thun cột vội, cũng đủ thảo được bài thơ.

Tình giấy nồng nàn hương mực tím

*Thấm ngát ngậy lòng ai nhớ ai
Ngỏ lời sợ gió lửa bay mất
Ghi trên trang giấy, nhớ những ngày!*

Viết xong dùng giấy chậm, thấm mực trên giấy sợ nhòe. Giấy thấm mực được gài vào một miếng gỗ hình cầu có núm để nắm, lăn tròn trên văn thơ vừa viết, văn thơ được in ngược vào trang giấy thấm.

Bao câu thơ ghi trên giấy bị nhòe vì nước mắt đêm vu qui...

Hoa nở để rồi tàn

Trăng tròn để rồi khuyết

Bèo hợp để ly tan

Người gần để ly biệt

Đã thành kỷ vật – kỷ vật một thời giấy – bút – mực. Mực tím từ hai viên màu đỏ một viên màu xanh –

Sợ thư tình không đủ nghĩa yêu thương

Anh pha mực cho vừa màu áo tím. (Nguyễn Sa)

Sang đến bút parker – màu mực đen hay xanh, đã được pha theo công thức hàng loạt, hết mực đi mua một bình, tự bơm vào bút. Chiếc bút có mạ vàng, thường là phần thưởng cho ngày thi đậu đệ thất, đệ tam. Cây bút có áo bằng len xinh xắn. Các anh thích dùng bút bi hơn, vì tiện, nhưng góc túi áo trắng hay bị dẫu mực loang.

Rồi chẳng biết đến khi nào, chẳng cần đến bút, mười ngón múa như bay trên phím – chữ tuôn thành hàng trên màn ảnh sáng lóa trước mặt, chữ có nét tròn, chữ sắc cạnh, chữ thư họa, chữ hình chim, chữ hình lá, mực từ những ống bột, mực từ những luồng sáng, và in xuống giấy, những chồng giấy thật dày. Ngón giữa thôi bị chai vì quản bút, những đầu ngón tay tà đi vì phím, sự chuyển đổi đồng bộ, nhịp nhàng.

Những bản thảo xa xưa viết tay gạch xóa – bản thảo bây giờ không còn, chỉ là những hồ sơ (file) vô cảm, một tích tắc vô tình chúng biến mất đi, không lưu lại chút gì thân thiết.

Quyển sách chứa những ngôn từ, thơ phú, tình yêu, mùi giấy mới nhạt nhòa, còn lại não nùng trắng tinh người đọc không hiểu điều gì còn đọng lại trong lòng giấy. Một tình yêu ép uổng chẳng hồn chẳng vía, giới thiệu em đến người đọc, mà em có còn nữa đâu? Có còn nữa đâu, giả dối nhìn nhau, khen nhau vẫn thế như thuở ban đầu, còn gì nữa đâu.

Có phải em đã ngủ yên khi rừng đã héo, từ ngày bàn tay không còn biết nâng niu bút mực, là ngày em tàn tạ dung nhan - chữ chết dần trên trang giấy mỏng, tình phai dần theo ngày tháng đong đưa.

Giới thiệu nhau chi nữa chỉ là thừa – nợ văn chương có lẽ vẫn theo nhau!

Để những cuối tuần, từng tựa sách ngời im chờ đợi, tha thiết gặp tri kỷ đến cùng, ly nước lạnh, miếng bánh thơm, không cần nhiều lời giới thiệu, chẳng cần lời ngỏ dài dòng, sách là sách, âm thầm chứa bao thương yêu giận ghét, bao nhánh đời gom lại thành sông – dòng sông êm đềm dù em diễn tả bao tang thương mất mát, dù em than khóc phận số không may.

Nào là ngày nhà tan nước mất, nào là khi vận số Thúy Kiều, những mua bán đau lòng trinh tiết, mảnh gương soi thiếu phụ nuôi chồng. Ngập ngừng đi ở bao nỗi tả tơi, những dòng thơ thả tung không nơi đến.

Đến khi em bật máu thổn thức sự lạm dụng nham nhở, vì không cần mực chẳng cần quản bút, những trang đầy chữ chen chúc hờ hênh.

Em ơi! Rừng đã cháy và rừng đã tàn, em hãy ngủ đi...

Còn hành hạ nhau biết đến bao giờ, ta ngồi khây phím khóc ngày đang sang.